

پبلشر عبدالغنیہ الکریم پرنٹنگ پریس ٹیبل باغ کوئٹہ خان ہیک کرمایرہ آفس 302 قمر ڈھور یونیورسٹی کمپلیکس فیئر-1 جناح روڈ کوئٹہ خان تالان کرے

29 جون 2021ء

بیرہ بندہ بندغ ناولی

کینیڈائی آبادیا کو بچی آ قوم دینا غٹ آن چکا قبیلہ غایتیان اسٹ اسے، واوقا بولی ء وادسا رسل (10) آن ہم کم بندغ چارہ، واوٹی ہیبت کنگت کیرہ۔ ودا قوم ء گزنی گھیر کرینے کہ واوقا بولی داسہ چنگک کیک۔ افریقہ ٹی چین ہم ہندن ء کبھی قوم اریر، ہرافتے ہندا ورا انا حالت مون تروک ء، او قوم متحدہ نا تعلیمی، سائنس و ثقافت تون تعلقہ ارادارہ یونیو سکا پانیا کنگ ء کہ وا بولی ء چنگت کن مدتی کاروانی الی ء۔ وے یوا کو بولی ٹی ہیبت کروک آ ہندا منہ بچوک آ بندغ اک ہم تینا بولی ء چنگت کن مخ تفوک سلوک ء۔ واو ک تینا بولی ء چنگت نا گد کیوکوش و متاماری تینی اختہ ء۔ وا بولی نا پاروک آ تا کست و کار زشا ڈہنگ ء۔ واو ک ہندا ژا تینا زند انا گزراں ء کیرہ۔ وے داسہ و ہم الیسی نا گنڈا راتی روان ء۔ وانا جا کہ غا مالدری ء اولیت تنگک انگ ء۔ وانا اصل سوب ہمسائے قوم اسے نا وڈوک آ ز ہم ء، ہرانیا تمسہ بنگک اٹی ء۔ بولی آن بیس ودا قوم ’سائی‘ قوم اتون سیالگری نا سوب آن (ہرا کہ مچے بھاز شون بلوک ارے، وادنا بولی ہم رکھوک آ بولی تیشی اوار ء) تینا ر بیدہ ء ہم کرار کرار آ است آن دسا کنگک ء۔ ہد دادے کہ ودا قوم انا بیرہ 9 بندغ ہندن اریر، ہرا ک تینا بولی یعنی یوا کوٹی روانی اٹ ہیبت کنگت کیرہ۔ و ہندا نہم بندغ تینا بولی ء ودارہ زندہ کنگت کن مخ تقیو۔ اوک وادبا ت کیوٹی نا کھ بندغ آ تا اسد ریوان یا چچی اس بنگرہ، ہرائی بولی نا اہیبت وادنا چنگت کن تینا خدمت آتے پیش کیرہ۔ وا بولی نا پاروک اک جنگل و بیابان تینی آ باد ء،

واو ک ہندا رے ہیلاک کرن اریر، کبھی کرن آ تیان واوقا توٹ و بش واوقا ہندا ملک و میرات منے۔ پاننگک کہ وا بولی ء پاروک آ تا پدتمنگ و تینا بولی و ر بیدہ غایتیان تہل تمنگ نا اصل سوب معاشی ء، یعنی واوقا علاقہ ٹی پاٹ انا گرج انا سوب آن درخت آ تا گڈنگ آن واوقا زند آ بھلو مچی غز ہم اس تمانے۔ واو ک تینا جنگل آ تیان دوسلا نو۔ وشار و آبادی تا گنڈا آمون کنگت آ بیس منسو۔ وے داسہ بولی نا رکھانا بابت ہر نوک آ کام گنج تار و اٹ جنگل آن چپ آ بدمروک آ شارا انا اسکول اٹ چناتے یوا کو بولی نا بابت پادار کنگک انگ ء۔ وے اٹ ارادار، اسد واد بولی و اسد وادراں ر بیدہ نا بابت علم تنگک۔ و ہندا بچوک آ ’نہم یادہ بزرگ تینا بروک آ چین تینا بولی آن وادب کنگت نا جت ہیبت اٹ واوقا کلاس اٹ بریرہ۔ وادرا تکی ہم تینا جا کہ غا کہ د بزرگ اک تیتھ زسی تعلیم نا اصل مون ء ہم منفقو۔ واد اسکول نا اسر استاد سے نا پاننگک ء کہ د بزرگ آ تا کزیت نانا بولی نا کزیت نا سوب منگ کیک، وا کہ نانا بولی کزیت کرے تو تینن اٹ ننا ر بیدہ غا تا بابت اسد بھلو مچی اس ہم مدائی ہم گرام مریک۔ واد بزرگ آ تا داکوڑی آن موکل آن مُت ننے گا مچ گنج کوٹی مریک، وا کہ وڈ منگ کتو تو ن مدام بے سستی نا مون ء خون۔ وڈ تو یوا کو قبیلہ ہندا خس چنگک ء کہ اودے کینیڈا 42 نسلی برادری تینی ہم حساب کنگتک، وے دانا بچوک آ بزرگ اک ولدا ہم تینا بولی ء انگل کن تیار افس۔ اوک تینا وادکوش اٹ خس سر سبب مریرہ؟ وادین ہیبت اسے، وے اوک است جم اریر، کہ اوک کنگت آن مُت تینا بولی کن گزراں تو کنگت نا متاماری ء کنگک ء۔

ناول ”دستار“ نا تنقیدی جائچ

پانگک خانج سب انا نماز آ سا کینہ۔
 ”وانیم اٹی کس ء ارا ٹو گدر بیگا،
 عزت اللہ نا خون اٹی حیات ء بچاسی نا
 سزما“ (پنہ 86)۔ انت فاضل ناول
 نگار عدالتی فیصلہ غا تے ہندن آسان بار واد معلومداری بھاز کچ اٹے۔ سر پندرتے۔ ارا ٹو اٹی کس پراسز ڈن کہ نوشتہ ء ”میر سکندر خان پولیس نا بھاز انگا چھاپہ غایتیان تینا خلق ء ملک۔
 الاکس اوتینا سیال آ تا سندھ حیدر آباد آہناس، سزدار شہباز خان ہرا وخت تینا زمین تیا و سزما آہنا کہ تو میر سکندر خان ہموڑے سزدار نا بگھ غا ورتون ملاقات کریکہ“ (پنہ 55)۔ حالانکہ اوست محمد و حیدر آباد نا فاصلہ کم از کم 500 کلومیٹر ء۔ وے فاضل ناول نگار نا نوشت آن ہندن لنگک کہ حیدر آباد گڑھی نیرو ء۔ میر سکندر خان صیقل شاخ آن واپار مریک سزدار تون ملاقات کیک۔
 بھاز جا کہ فاضل ناول نگار نا وچی لانچ کاریم ء ارہ۔ وڈن کہ اسد بیس اسے ٹی نوشتہ کیک ”ناک نیرو وچ نا وخت کس ہرک باسی آن آرام کنگت کس“ (پنہ 79)۔ ولدا ہندا استینا اٹی اٹی ”چیف آف سراوان“ جھالادان اٹی ”چیف آف جھالادان“ کیک۔ اوکان پد قبیلہ نا کمریک دستار ناول آتے بیڑسا ”دستار بندی“ نا رسم ء پور و کیرہ۔ کمری نا دستار بندی نا رسم ء قبیلہ ناسزدار ولدا ایوانا نقد غا کمریک ادا کیرہ۔ سلیس میرا نا ہیبت، تو میر وخت اسیت سزدار یا کمری نا ہمو اولیاد آتے پاریرہ ہرافتا مچی اٹی سزدار کیک، تو کہ ایوانا کچہ دا وراج چٹانے، وایو خاطر آن شاید مچی انت دو خلک، کئے کاظم غل انا گولی اس ایت، اللہ کل ء جوان کیک۔ ہم نا خانج سب متا تو ننے کہ اونا ”دستار بندی“ اس نماز آ سا کینہ“ (پنہ 80)۔ ایکان پارے دے ناک نیرو وچ کس۔ وادکان

”کاپر“ ڈاکٹر علی دوست بلوچ نا فکری آدرش

محمد یاسین بلوچ

بھل انا گد کنگت نا شوق اٹ پت اس جوڑ تیا گتے تو بندغ ہسون مریک۔ افسانوی مجموعہ ”کاپر“ نا افسانہ ”کہا باندات“ اٹی ہم سویت یونین نا ہر کنگ آن بروک آ تہو ڈاکٹر آن متائی بلنگ کن، بلکہ، وے واڈاں مت سویت یونین نا چنگک نا حوال ڈاکٹر ء ملور کرے، ڈیہی دنگ اک ہندن شیف ویزا مرسا ہنار کہ کچک آ تا نت تے پرنگک نا عادت ہم مرے..... ابا! ای ہم اسدے بھلو بندغ اس ہمو جوڑ منگ کیک کہ بندغ اس جوڑ مریو ہنا ایتوہ۔“ ولدا ہمون مریک کہ ”ہنو بچو“ نا کوکار اک بوز مریرہ کہ داسہ شا ہوشا ہوا ک شامیر جوڑ مسوس۔ ورو نا خراب انگا سیاسی راہ شوک زور کی آن شاہو ء وزیر جوڑ کرسا و تینا راج ء غلامی نا تہاری اٹ مون ترے۔ وڈا کڑ صاحب ہر عہدا نا سیاسی بے وولی تے نشان ایگ، مکینفی، ملائی، مفلسی، در بدری، راجمانی زند انا بے

تہذیب نا گدنا اٹ ممکن آدودا نا نشان اٹ تو اراں، گدر و شیا، کیکان سیتان و بلوچستان اٹ داڈیہا نا پارسی اٹی تینا وڈ غار وادرا اٹ اٹی مروک و بھستان اٹ اٹی بلوچ اٹ اٹی بلوچستان اٹ مہر گڑھ، نو شہرہ، سنگھن ڈھور و ز وچل انگ وطن کنا پند، جو جوخم و پھولی زند ناین رود ء چمن کنا گوارخ، بوئے مادران و زیبا انگا دار و تیان پو وڈن کنا اٹی بلوچ اٹ! اٹی بلوچستان اٹ سے کر وڈ سال ممکن آ بلوچی تہذیب نا گام کن تون ارا کر وڈ سال قدیم

گت نا چین سنگت اسے تون ریگرہ۔ ٹوکپ اس گدر یک اٹ پد ہندا رے مٹا اس اتیرہ نکاح خوانی مریک۔ وڈاٹی چچ ء شک اس اف کہ محبت و انسان نا سر قدرتی ء جوڑہ اسے۔ پارہ کہ ”محبت کنگتک بلکن محبت مریک۔“ یعنی محبت شاعری آبار ”آورد“ آن زیات ”آمد“ نا سلسلہ سے۔ وے قومی قبائلی رسم رواج مرے یا اسلام مرے واڈاں کن گزراں ہد مقرر کینو۔ گزراں وڈ وڈول وضع کینو۔ ”دستار“ اٹی ہرا وڈ وڈول کاریم اٹ انگانے، او ننے قبائلی رسم و رواج آ تا راد ٹھیک ء، ننے کہ اسلامی وڈ وڈول انا رواد۔ واڈے اسد چین ہیبت اس الی ء کہ ننا اٹس کہ عورت فاؤنڈیشن اسٹال نا نوشتہ کارک ء۔ اوک وخت اس ہم دا سوچد کہ نیازی تا حق آ تا سینیوٹی ہرا غیر اخلاقی، غیر اسلامی تاثر تنگک نا کوش آتے کیرہ۔ انت اوڈا گزرتے تیت ہم پسند کیرہ یا آخا؟ یعنی اوک ایلوفا بار واد دا پارہ کہ سزنا آست ہراڈے خواسک۔ ہموڑے اونا سا کنگک برا متو۔ وادنا نیازی تا حق آ تا بھلو خلاف وری اس مس۔ حتی کہ واڈے اسلام نا ہم وڈوی کیرہ کہ اسلام نیازی و زینہ غا تے بریر نیازی تے تون دیران؟ یا ناسر رواج آتے انت ء کہ نیازی ء وادنا حق آ تیان بے سواد کینو۔ سوال دا وڈی مریک کہ انت ہندا نوشتہ کارک تینا غاوت ناسزما سے نہ ہمہ غایتیان ماراے تون ملنگ گپ و کچاری کنگک آ برداشت کیرہ؟ انت تینا ٹیٹلی نا سز

ایزے راہ شون تا ڈرک آلو، اوفا رند اک اراک بچرہ۔ ہمو بندغ اک کیتے دانشور کر فیسرا و ہندن خود غرض ہم سہرہ کہ گہرام آبار ء اسد مائی گیراے مار ء تینا گور آ تو لنگک آن بدریرہ۔ بیس ہمو مستحکم سنگت نا کہ او گہرام ء بھاز ہنہ کنگک نا کوشت کرے وے سبب مند متو، انا ہیبت اک دانشور انا در شانی نا طاقت آن پیش سرہ بقول شاعر ”اجاب کے لیے احتیاج موج کہاں یہ خیمہ نصب ہوا ہے تباہ شیشے میں“ کدھا باندات، ٹھیکیت، برتاپ، کاپر، آہم کر کریں، تو کجائے، سنگل اشری، واگب، کہ پے کے، پر شگنیں واب، اڈلی کام ہوا افسانہ غاک ء کہ واوقا اویکو تھیمز ”بے افسانی“ ء، اوچ ء کنگنکی رو و بدل کنگک آن دا مجموعہ اسد پورو ء سیریل اس جوڑ منگ کیک، وڈن کہ برتاپ اسد افسانہ اسے، وے ڈاکٹر اودے ورامد نا ڈر شم اٹ اڈ تے۔ ولدا ہندا ڈرامہ ٹی پی وی اٹ ٹیلی کاسٹ ہم ننے۔

تہذیب نا گدنا اٹ ممکن آدودا نا نشان اٹ تو اراں، گدر و شیا، کیکان سیتان و بلوچستان اٹ داڈیہا نا پارسی اٹی تینا وڈ غار وادرا اٹ اٹی مروک و بھستان اٹ اٹی بلوچ اٹ اٹی بلوچستان اٹ مہر گڑھ، نو شہرہ، سنگھن ڈھور و ز وچل انگ وطن کنا پند، جو جوخم و پھولی زند ناین رود ء چمن کنا گوارخ، بوئے مادران و زیبا انگا دار و تیان پو وڈن کنا اٹی بلوچ اٹ! اٹی بلوچستان اٹ سے کر وڈ سال ممکن آ بلوچی تہذیب نا گام کن تون ارا کر وڈ سال قدیم

گت نا چین سنگت اسے تون ریگرہ۔ ٹوکپ اس گدر یک اٹ پد ہندا رے مٹا اس اتیرہ نکاح خوانی مریک۔ وڈاٹی چچ ء شک اس اف کہ محبت و انسان نا سر قدرتی ء جوڑہ اسے۔ پارہ کہ ”محبت کنگتک بلکن محبت مریک۔“ یعنی محبت شاعری آبار ”آورد“ آن زیات ”آمد“ نا سلسلہ سے۔ وے قومی قبائلی رسم رواج مرے یا اسلام مرے واڈاں کن گزراں ہد مقرر کینو۔ گزراں وڈ وڈول وضع کینو۔ ”دستار“ اٹی ہرا وڈ وڈول کاریم اٹ انگانے، او ننے قبائلی رسم و رواج آ تا راد ٹھیک ء، ننے کہ اسلامی وڈ وڈول انا رواد۔ واڈے اسد چین ہیبت اس الی ء کہ ننا اٹس کہ عورت فاؤنڈیشن اسٹال نا نوشتہ کارک ء۔ اوک وخت اس ہم دا سوچد کہ نیازی تا حق آ تا سینیوٹی ہرا غیر اخلاقی، غیر اسلامی تاثر تنگک نا کوش آتے کیرہ۔ انت اوڈا گزرتے تیت ہم پسند کیرہ یا آخا؟ یعنی اوک ایلوفا بار واد دا پارہ کہ سزنا آست ہراڈے خواسک۔ ہموڑے اونا سا کنگک برا متو۔ وادنا نیازی تا حق آ تا بھلو خلاف وری اس مس۔ حتی کہ واڈے اسلام نا ہم وڈوی کیرہ کہ اسلام نیازی و زینہ غا تے بریر نیازی تے تون دیران؟ یا ناسر رواج آتے انت ء کہ نیازی ء وادنا حق آ تیان بے سواد کینو۔ سوال دا وڈی مریک کہ انت ہندا نوشتہ کارک تینا غاوت ناسزما سے نہ ہمہ غایتیان ماراے تون ملنگ گپ و کچاری کنگک آ برداشت کیرہ؟ انت تینا ٹیٹلی نا سز

سزدار شہباز خان ہرا وخت مچی ء

